

آبرشهر تکنولوژیک عربستان: کابوسی برای کارگران مهاجر

چندی پیش خبر هولناکی درباره‌ی میزان تلفات کارگران مهاجر در عربستان منتشر شد. در مستندی که آی تی‌وی بریتانیا منتشر کرد، این طور گزارش شده است که از سال ۲۰۱۷ تا کنون، ۲۱ هزار نفر کارگر هندی، بنگلادشی و نپالی در پروژه‌ی نئوم جان باخته‌اند. اما نئوم چیست؟ شهری برنامه‌ریزی شده در استان تبوک در شمال غربی عربستان سعودی که قرار است طی سال‌های آتی قابل سکونت شود. این شهر دارای پیشرفته‌ترین فناوری جهانی خواهد بود. با جست‌وجویی در اینترنت می‌توانید تصاویر این طرح عظیم و بلندپروازانه را ببینید. طرحی که به گفته‌ی بن سلمان قرار بوده فاز نخست آن در سال ۲۰۲۵ به پایان برسد، اما روند وقایع حاکی از آن است که احتمالاً چنین نخواهد شد و دولت عربستان ناگزیر خواهد بود از ابعاد این طرح بکاهد. ابعاد اقتصادی، ابعاد مربوط به معماری و زیست‌محیطی این پروژه حقیقتاً غول‌آسا است و اگر واقعاً چنین شهری مطابق انتظار اولیه ساخته شود، احتمالاً تکنولوژیک‌ترین شهر در جهان خواهد بود.

بسیاری از فعالان محیط زیست در این طرف و آن طرف جهان نسبت به ابعاد زیست‌محیطی این پروژه هشدارهایی داده‌اند. ساختن شهری برنامه‌ریزی شده و تکنولوژیک در میانه‌ی یکی از بیابان‌های عربستان احتمالاً لطمات جبران‌ناپذیری به زیست‌بوم آن منطقه خواهد زد و هزینه‌های تأمین انرژی این شهر بسیار گزاف است. با این همه، در این یادداشت کاری با این جنبه‌ی ماجرا نداریم و به مسئله‌ی شرایط کار در این پروژه خواهیم پرداخت.

به گزارش مستند آی تی‌وی بازگردیم. طبق این گزارش، از سال ۲۰۱۷ بدین سو ۲۱۰۰۰ کارگر طی ساخت این پروژه جان باخته‌اند. اگر این آمار درست باشد، یعنی طی ۷ سال اخیر، روزانه هشت کارگر جان باخته‌اند؛ چیزی تصورناپذیر که شاید حتی میزان تلفاتش از ساخت دیوار چین و اهرام مصر هم بیش‌تر باشد! یکی از اعضای بلندپایه‌ی سازمان کار در عربستان سعودی بلافاصله پس از انتشار این مستند، این میزان کشته را طی این سال‌ها آمار نادرستی خواند. سازمان بین‌المللی New Civil Engineer به سراغ شرکت‌های مهندسی‌ای که در این پروژه مشارکت دارند رفت تا این آمار را راستی‌آزمایی کند. طبق گزارش این مرکز، هیچ‌یک از این شرکت‌های مهندسی در این خصوص پاسخی ارائه نکردند^۱ و این خود بر جنبه‌ی مشکوک ماجرا می‌افزاید. پس از مدتی، شورای ملی امنیت و سلامت شغلی در

---

^۱ بنگرید به:

عربستان اعلام کرد که نرخ تلفات کارگران در این کشور ۱/۱۲ به ازای ۱۰۰ هزار نفر است. طبق این آمار رسمی، عربستان، در سطح جهانی، جز کشورهایی است که کمترین تلفات را در این زمینه دارد. **شورای ملی امنیت و سلامت شغلی** هم چنین اعلام کرد که سازمان بین المللی کار نیز پیشرفت عربستان در زمینه کاهش نرخ مرگومیر کارگران حین کار را تصدیق و تأیید کرده است.

بالاخره واقعیت ماجرا چیست؟ برای بررسی این موضوع، باید به سراغ پیشینه‌ی گزارش‌های کارگری مربوط به این پروژه برویم. گاردین، بیش از ۴ سال پیش، گزارشی با عنوان «دارد با خون ما ساخته می‌شود: هزینه‌ی واقعی ابرشهر ۵۰۰ میلیارد دلاری عربستان سعودی» منتشر کرد. این گزارش نکته‌ی قابل توجهی داشت؛ این که این شهر دارد در جوار منطقه‌ای ساخته می‌شود که نسل اندر نسل محل سکونت قبیله‌ی الحویطات بوده است. برای شروع این پروژه، چیزی در حدود ۲۰ هزار نفر از اعضای این قبیله جاگن شده‌اند و در مناطق مختلفی پراکنده شده‌اند؛ گفتنی است که قدمت قبیله‌ی الحویطات در این سرزمین بسیار بیش‌تر از عمر دولت سعودی بوده است. در ضمن نفی بلد اعضای این قبیله، تعدادی از کسانی که در برابر این پروژه و خواست‌های تمامیت‌خواهانه‌ی دولت عربستان سعودی ایستادگی کرده بودند، بازداشت شدند و هم‌اینک سرنوشت برخی از ایشان نامعلوم است. در همین زمینه، سرهنگ ریچ آل‌نزی که از عربستان خارج شده است، به بی‌بی‌سی گفته که دولت به او مأموریت داده است تا تمام ساکنان این مناطق را تخلیه کند و هر مقاومتی را در هم شکنند. خب، روشن است که پروژه‌ای که با چنین تخصمی نسبت به قبایلی که سده‌ها در آن منطقه زیسته‌اند شروع شده، در ادامه چه رویکردی نسبت به کارگران مهاجری خواهد داشت که بدون هیچ ضمانت و بیمه و معاهده‌نامه‌ی منصفانه‌ای بین کشورهای طرفین برای کار به این جا می‌آیند.

از دل گزارش‌های پراکنده‌ای که در خصوص ساخت این ابرشهر در عربستان بیرون آمده است، می‌توان فهمید که میانگین زمان کار در این محیط چیزی در حدود ۱۶ ساعت کار روزانه است.^۲ هندوستان تایمز نوشته است که طی سال‌های اخیر، ۱۰۰ هزار کارگر هندی که برای کار در پروژه‌ی نئوم به عربستان سعودی رفته‌اند، سرنوشت نامعلومی پیدا کرده‌اند و هیچ خبری از ایشان در دست نیست. به تعبیر ساده‌تر، ۱۰۰ هزار کارگر هندی در این پروژه گم شده‌اند. این ارقام و آمار چنان تعجب‌آورند که باورش سخت است که داریم درباره‌ی این تعداد انسان صحبت می‌کنیم. وضعیت کارگران نپالی آن قدرها در عربستان وخیم و البته پیچیده است که بسیاری از خبرنگاران و گزارش‌گران نپالی از دو دوره در وضعیت کارگران نپالی در این کشور صحبت می‌کنند؛ پیش از سال ۲۰۱۶ و پس از آن.

² futurism.com/the-byte/workers-died-saudi-arabia-neom

به هر حال، صحت و سقم این آمارها هنوز محل بحث است. اما نکته‌ی قابل توجه آن است که هر چه باشد، تردیدی در این نیست که اوضاع کار برای کارگران پروژه‌ی نئوم بسیار بد و اسفبار است. شمار تلفات به قدری بالاست که هر چه از آن بکاهیم، باز رقم شگفت‌آوری خواهیم داشت. سکوت شرکت‌های مهندسی مشغول در این پروژه نیز مؤید آن است که تلفات بسیار بالاست و شرایط کار بسیار سخت.

اما گفتنی‌ترین نکته در خصوص وضعیت کارگران در عربستان به وجهه و جلوه‌ای که این کشور نزد کارگران دیگر کشورهای منطقه دارد مربوط است. طی سال‌های اخیر و با چرخش‌هایی در سیاست‌های طبقه‌ی حاکم در عربستان، بسیاری از مدافعان نظم سرمایه‌سالار دولت و کشور عربستان را به‌عنوان یکی از نمونه‌های موفق توسعه مثال می‌زنند. تبلیغات آن‌ها غالباً دایر بر این است که بقیه‌ی دولت‌های منطقه نیز باید بیاموزند که غرض‌ورزی‌های ایدئولوژیک را کنار بگذارند و با محور قرار دادن توسعه‌ی اقتصادی، به جلو حرکت کنند. ساختن همین شهر، بازی ستارگان فوتبال در لیگ عربستان و برگزاری کنسرت خواننده‌های مشهور بین‌المللی در این کشور از جمله مصادیق توسعه به شمار می‌آید. اما، مانند هر نمونه‌ی دیگری در جهان سرمایه‌داری، این توسعه نیز جز مصیبت برای طبقه‌ی کارگر جهانی نداشته است. نباید بگذاریم کسانی که از آمادگی عربستان برای برگزاری جام جهانی فوتبال و المپیک در این کشور حرف می‌زنند و آن را مصداق بارز توسعه‌گری جا می‌زنند، با خیال راحت از کنار وضعیت کارگران در این کشور عبور کنند، انگار که هیچ اتفاقی نیفتاده است. توسعه‌ی سرمایه‌دارانه، خواه در عربستان باشد خواه در هر جای دیگری، در وهله‌ی نهایی رونقی است برای یک طبقه علیه طبقه‌ی دیگر. از این جهت، باید هوشیار باشیم که توسعه‌ی کنونی در عربستان، که توسعه‌ای سرمایه‌دارانه است، چیزی نیست که کارگران بتوانند به آن دل ببازند؛ باید بدانیم که کسانی که از این توسعه دفاع می‌کنند، در واقع دارند از منافع یک طبقه‌ی خاص (سرمایه‌داران) به زیان منافع طبقه‌ای دیگر (کارگران) دفاع می‌کنند.